

UNELE ASPECTE ALE MEDICINEI MUNCII

A. Demeter

Directivile celui de al III-lea Congres al P.M.R. prevăd în cadrul planului de 6 ani încheierea procesului de făurire a relațiilor de producție socialiste în întreaga economie, în vederea desăvârșirii construirii socialismului în țara noastră. După cum se arată în documentele Congresului, pentru realizarea unui ritm înalt de creștere a producției, pentru lărgirea continuă a activității economice și social-culturale e necesară sporirea neîncetată a productivității muncii, pe baza introducerii tehnicii noi în toate ramurile economiei, și aplicării cuceririlor științei moderne. Tehnica nouă pătrunde în producție prin aplicarea proceselor tehnologice avansate, extinderea electrificării, chimizării, mecanizării și automatizării producției în industrie și agricultură. Va începe folosirea mașinilor electronice de calcul și a altor sisteme de programare electronică pentru automatizarea complexă a unor procese de producție.

În timp ce în condițiile orânduirii capitaliste automatizarea producției duce la creșterea șomajului, la intensificarea exploatării și mizeriei clasei muncitoare — în societatea socialistă mecanizarea complexă și automatizarea producției au drept rezultat dezvoltarea unor noi ramuri industriale, asigurarea unor noi posibilități de muncă, ameliorarea permanentă a condițiilor de muncă, eliminarea treptată a muncii fizice grele, creșterea considerabilă a productivității muncii, reducerea simțitoare a timpului

de muncă, precum și ridicarea neconțință a nivelului de trai material și cultural al celor ce muncesc.

Activitățile legate de mecanizarea complexă și de automatizare solicită din partea muncitorilor o încordare permanentă a sistemului nervos. Această situație impune medicului cunoașterea aprofundată a reactivității precum și a capacității de adaptare a organismului la noile condiții de muncă, luându-se în considerare păstrarea completă a echilibrului funcțional. „Deservirea mașinilor cu ritm rapid — controlul automatelor — necesită înainte de toate o mobilitate foarte pronunțată a proceselor nervoase, încordarea persistentă a atenției, o interacțiune subtilă și precisă a analizatorilor, reacții rapide de mișcare cu intensitate mică” (*Vinogradov*). Aceasta înseamnă că medicul care examinează muncitorul în permanentă corelație cu mișca și mediul său, trebuie să analizeze esența acțiunii procesului de muncă în funcție de noile relații, așezînd pe primul plan studierea stării sistemului nervos, cu alte cuvinte trebuie să acorde în activitatea sa o importanță mare concepției funcționale nerviste. Muncind astfel, va putea contribui la cunoașterea timpurie a eventualelor procese patologice înlesnite de noile condiții de muncă, ce se caracterizează printr-o încordare nervoasă susținută și pe baza celor constatate, va putea sugera măsuri eficiente pentru prevenirea acestor stări patologice.

Tendența la prevenirea bolilor, adică orientarea profilactică a medicinei, este unul din principiile de bază ale ocrotirii sănătății în societatea socialistă.

În U.S. și în celelalte țări socialiste, se desfășoară ca urmare a griji permanente a organelor de stat, cercetări rodnice și ample în interesul ocrotirii sănătății muncitorilor, urmate de măsuri eficiente pentru ridicarea neconțință a nivelului sanitar și implicit a nivelului de trai al oamenilor muncii. În Uniunea Sovietică — pentru prima oară în istoria omenirii — ocrotirea sănătății a devenit problemă de stat. S-au creat condiții favorabile pentru cercetarea complexă a problemelor ridicate de ocrotirea sănătății muncitorilor. Cercetările lui *A. A. Letavet, T. N. Pavlova, Z. M. Zolina, S. I. Krapivneva* etc., au adus contribuții importante la elucidarea acțiunii diferitelor categorii de muncă asupra organismului.

Directivele celui de al III-lea Congres al P.M.R. adîncesc această orientare profilactică a ocrotirii sănătății în țara noastră accentuînd importanța prevenirii bolilor, mai ales a celor profesionale și a accidentelor de muncă, antrenarea maselor în ocrotirea propriei lor sănătăți, precum și unitatea indisolubilă dintre știința medicală și practica ocrotirii sănătății oamenilor muncii.

Prevenirea bolilor și asistența medicală a celor ce muncesc este și la noi o importanță de stat. Bugetul nostru de Stat prevede an de an sume considerabile din ce în ce mai mari pentru continuarea îmbunătățirii asistenței medicale a populației. În cadrul planului de 6 ani, capacitatea de spitalizare va crește cu cca. 18.000 paturi. S-a creat rețeaua specială a bolilor profesionale, iar în prezent se desfășoară în ritm susținut înființarea cabinetelor speciale de medicină a muncii pe lângă uzinele și întreprinderile mai importante. Aceste cabinete au menirea de a rezolva permanent și cu promptitudine toate problemele din domeniul prevenirii îmbolnăvirilor profesionale și cele de ocrotire a sănătății muncitorilor. Contribuții valoroase în problemele medicinei muncii au adus cercetările lui *Gr. Benetato, B. Barhad, C. Berdan, I. Mihăilă, N. Gavrilăscu* și ale altora.

Noțiunea de medicină a muncii poate fi întâlnită și în literatura medicală a țărilor occidentale, sub denumirea de „medicină du travail”, „medicina del lavoro”, „industrial medicine”, „Arbeitsmedizin”, denumiri variate care acoperă în esență noțiunea de igienă industrială. *E. C. Vighiani* susține că dezvoltarea acestei ramuri a variat de la țară la țară, avînd o sursă diferită: în Franța medicina judiciară, în Italia medicina internă, în Spania traumatologia. În ciuda faptului că toate acestea au aceeași denumire, de medicină a muncii, obiectul lor principal nu este îmbunătățirea ocrotirii sănătății muncitorilor ci creșterea profitului. Încă în 1918, pe vremea extinderii sistemului Taylor, Lenin a scris că această cea mai recentă cucerire a capitalismului sintetizează cruzimea perfidă a exploatării burgheze cu valoroase achiziții științifice. În capitalism profilaxia

nu poate constitui o orientare fundamentală, deoarece aplicarea pe scară largă a măsurilor preventive este exclusă tocmai din cauza structurii economice a societății. Rezultă prin urmare că în capitalism medicina muncii, având posibilități limitate, nu este în stare să contribuie efectiv, nici prin obiectivele și nici prin metodele ei la ameliorarea ocrotirii sănătății muncitorilor.

În opoziție cu doctrinarii burghezi ai igienei muncii — ca de ex. *A. Rochaix*, care în 1946 scria că munca în colectiv este nesănătoasă în ea însăși — igiena socialistă din patria noastră, studind efectele muncii asupra organismului, pleacă de la adevărul că efectuarea muncii constituie o stare normală a organismului. De aceea munca înseamnă și din punct de vedere fiziologic o necesitate primordială pentru om: numai prin ea și sub acțiunea ei devin posibile dezvoltarea și perfecționarea continuă a funcțiilor organismului, fapt care constituie o sursă de bucurie, satisfacție, prosperitate fizică și spirituală.

În cadrul sistemului nostru socialist de ocrotire a sănătății diferitele domenii de activitate medicală — igiena muncii, fiziologia muncii, expertiza capacității de muncă, clinica bolilor profesionale, la fel ca și asistența medicală din întreprinderi, urmăresc fiecare cu metode propriu aceleași obiective, adică influența reciprocă complexă dintre muncitori și producție, lămurind unul sau altul din aspectele principale ale acestei probleme. Aceste specialități studind omul care lucrează în condiții bazate din ce în ce mai mult pe progresele tehnicii moderne, situându-se în același timp pe o poziție larg funcțională și ținind seama din ce în ce mai mult de legăturile fiziologice ale organismului pot contribui în măsură tot mai mare, prin eforturi comune și convergente, la ridicarea nivelului sanitar al muncitorilor, la mărirea capacității de apărare a organismului față de boli, în așa fel încât să se obțină în același timp creșterea productivității muncii.

Interesul întreprinderilor industriale față de rezultatele acestor ramuri ale științei crește mereu. Trebuințele formulate de practica producției constituie un stimulent, alit pentru medicul cercetător, cât și pentru medicul practician în vederea creării unor condiții și unui regim de muncă rațional fundamentat fiziologic. Așadar însăși viața, activitatea de producție a oamenilor reprezintă factorul care impune coordonarea eforturilor ramurilor medicale amintite mai sus.

Se pune întrebarea: este oare necesară o activitate complexă de medicina muncii? La această întrebare trebuie să dăm un răspuns categoric pozitiv. Într-adevăr prin colaborarea strânsă dintre igiena muncii, fiziologia muncii, expertiza capacității muncii, clinica bolilor profesionale și asistența medicală din întreprinderi, în vederea elucidării acțiunii complexe a noilor condiții de muncă, se realizează activitatea complexă de medicină a muncii. O astfel de activitate, în acest sens, constituie un teren vast pentru cercetările complexe ce se desfășoară intens în sistemul socialist de ocrotire a sănătății.

Pe baza sintetizării rezultatelor astfel obținute, se pot elabora măsuri cu o solidă fundamentare științifică și de o reală eficiență, pentru ca rezultatul interacțiunii complexe dintre organismul muncitorului pe de o parte și condițiile de muncă și de viața pe de altă, să contribuie la păstrarea integrală a sănătății muncitorilor, la ridicarea randamentului.

Accentuarea caracterului practic al activității de medicină a muncii înseamnă implicit recunoașterea faptului că această activitate profilactică nu trebuie să-și slăbească legăturile cu activitatea clinică, ci dimpotrivă aceste legături vor deveni mai strânse. Împreună cu medicii clinicieni, se vor studia caracteristicile unor tablouri clinice speciale, determinate de anumite condiții de muncă, în afecțiuni ca boala hipertensivă, boala ulceroasă, reumatism etc., elaborându-se măsuri menite să ducă la înlăturarea lor.

Antrenarea clinicienilor în sfera de activitate a medicinei muncii nu înseamnă nicicum știrbirea caracterului preventiv al acestora. Aplicarea unei medicini profilactice reale, pe scară largă, și cu formă de perspective va avea asupra clinicienilor o repercusiune deosebit de favorabilă.

Medicina muncii favorizează aplicarea într-o măsură mai mare a criteriilor fiziologice în cadrul examenelor medicale la angajare. Aceasta înseamnă în esență profilaxia bolilor și oferă o justă orientare profesională persoanelor angajate.

Evident că prin angajarea în muncă a muncitorului pe baza aptitudinilor sale nu am spus ultimul cuvânt. Trebuie să urmărim în mod dinamic cum se adaptează, cum reacționează muncitorul la excitațiile active ale mediului, locului de muncă etc. și să studiem care dintre excitațiile neutre pot deveni pentru el excitații active și în ce direcție se modifică funcționalitatea organismului.

Ținând seama de datele astfel obținute este posibil, pe de o parte să elucidăm mecanismul complex de acomodare a organismului, iar pe de altă parte să elaborăm teste obiective biochimice, fiziologice și psihologice, necesare pentru aprecierea tuturor modalităților de adaptare, la stabilirea stării de efort fizic și îndeosebi a stării funcționale a sistemului nervos, fapt care are un rol decisiv în coordonarea activității procesului de producție.

Vechea orientare predominant bioenergetică a igienei muncii, care studiind mai ales munca fizică grea, nu a ținut seama în suficientă măsură de rolul conducător și coordonator al sistemului nervos în procesele biologice, în cazul adaptării la munca fizică grea și la cea intelectuală, s-a dovedit a fi insuficientă, atât prin datele obținute cât și prin metodele aplicate, la stabilirea unui orar de muncă just, la ridicarea nivelului sanitar al muncitorilor și la creșterea productivității muncii.

Cunoașterea aspectelor fiziologice ale proceselor de muncă și ale formelor concrete de participare a sistemului nervos în procesul de adaptare a organismului la muncă se realizează numai cu multă greutate și impune executarea unor experiențe sistematice pentru promovarea activității medicinei muncii și pentru elaborarea unor metode noi de examinare funcțională.

„O dată cu dezvoltarea impetuoasă a fiziologiei în ultimul deceniu, concepția funcțională pătrunde în toate ramurile medicinei inclusiv și în medicina muncii“ (Benetato). Ar fi însă greșit să se creadă că sarcinile care stau în fața medicinei muncii se pot rezolva numai prin antrenarea în cercetările din acest domeniu a fiziologilor sau numai urmînd îndrumările date de ei. Cercetătorii care participă în sfera de activitate a medicinei muncii pot să rezolve multiplele obiective care le stau în față, numai studiind sistematic și aprofundat și însușindu-și în întregime concepția științifică a lui *I. P. Pavlov*, îndeosebi tezele și cercetările sale despre activitatea sistemului nervos central. Cu toate că astăzi învățătura pavloviană a devenit principiul fundamental al activității noastre teoretice și practice, totuși considerăm necesar să accentuăm că dintre tezele principale ale concepției pavloviene, următoarele au o importanță esențială pentru medicina muncii:

În primul rînd: unitatea organismului și corelația dintre organism și mediul extern. Această idee accentuează că organismul trebuie studiat ca un tot unitar în legăturile lui inseparabile cu mediul extern. Învățătura lui Pavlov despre unitatea inseparabilă dintre organism și mediu ne atrage atenția, că starea de sănătate a populației depinde de factorii complecși ai mediului înconjurător, de relațiile sociale, de locul de muncă, de locuință, de alimentație etc. și arată drumul care duce la ridicarea nivelului de sănătate: schimbarea mediului, crearea unor condiții de mediu salubre, studierea aprofundată a microclimatului locului de muncă și înlăturarea factorilor nocivi (praf, zgomot, umiditate, gaze dăunătoare etc.) *În al doilea rînd:* rolul excitanților condiționați și neutri ai mediului extern în crearea pe calea reflexelor condiționate a unor deprinderi adecvate pentru păstrarea sănătății. În condițiile producției este caracteristic, că asupra muncitorului acționează excitanți complecși, care au componenți atât verbali, cât și direcți, înteresînd deci atât primul cit și al doilea sistem de semnalizare. Una dintre preocupările cercetătorilor de medicina muncii poate fi elucidarea legităților care se manifestă în cursul muncii în interacțiunea sistemelor de semnalizare.

În al treilea rînd: teoria reglării corticale a proceselor biologice despre deprinderi și progresivitate ca despre cele mai puternice mijloace de schimbare a însușirilor organismului dovedesc posibilitatea adaptării la diferiți factori ai mediului, a acclimatizării și a călîrii

Pentru medicina muncii este deosebit de importantă mai ales această latură a concepției pavloviene care se referă la menajarea caracterului de mozaic al scoarței și a stereotipurilor dinamici, ca activitate sintetizatoare complexă a scoarței. Stereotipia dinamică fiind un sistem coordonat, echilibrat al proceselor interne, constituie baza tuturor activităților legate de muncă. De aici rezultă că toate cercetările efectuate în cadrul medicinei muncii trebuie să se întemeieze în primul rând pe fundamentul sigur al învățăturii pavloviene despre stereotipia dinamică a scoarței cerebrale. Examinând reflexele condiționate ale muncitorilor care lucrează la mașinile de calculat, *T. N. Pavlova* a pus în evidență tulburări ale activității sistemului nervos central în faza finală a timpului de muncă.

Numeroasele probleme teoretice care stau în fața cercetătorilor de medicina muncii nu se rezolvă separat, rupte de complexul celorlalte probleme, ci au rostul de a contribui la soluționarea unei serii întregi de obiecte cu caracter practic. Ar fi de dorit ca cercetările întreprinse în domeniul medicinei muncii să tindă spre fundamentarea științifică a măsurilor care urmăresc raționalizarea proceselor de muncă pentru a ușura însușirea tehnicii noi și a metodelor de muncă avansate. O dată cu extinderea mecanizării și automatizării, studierea acțiunii exercitate de munca fizică grea asupra organismului cedează locul și în țara noastră, din ce în ce mai mult, studierii complexe a muncilor care impun o mobilitate accentuată a proceselor nervoase.

Transpunând principiile și metodele fiziologice funcționale în activitatea teoretică și practică a medicinei muncii, putem contribui la rezolvarea unor probleme fundamentale pe care le ridică în fața acestei ramuri a medicinei, industria și agricultura noastră socialistă ce se dezvoltă într-un ritm impetuos. Vom insista asupra unora din aceste probleme.

1. Industria modernă se bazează pe munca diferențiată a sistemului în bandă rulantă. În opoziție cu organizarea capitalistă a muncii, care silește pe muncitor toată viața să efectueze o operație detaliată, astfel încât acesta nu cunoaște destinația obiectului confecționat (sistemele Taylor, Bedaux), în producția socialistă una din particularitățile muncii la bandă rulantă este caracterul variat al activității, ridicarea neconținută a nivelului profesional al muncitorilor (inovatori, frunțași). La propunerea făcută de *Z. M. Zolina* și *N. G. Tihaja*, într-o uzină din Uniunea Sovietică, muncitorii care lucrează în patru cicluri la o bandă, schimbându-se zilnic prin alternare, au ridicat productivitatea muncii cu 20%, iar examinările efectuate au pus în evidență în același timp ameliorarea activității analizatorului vizual.

Toate acestea sugerează medicinei muncii să studieze transformarea rapidă a stereotipurilor și aplicarea în practică a legităților descoperite.

2. O greutate care se constată mai ales la procesele de muncă ce solicită mișcări fine și precise, este pregătirea muncitorilor în vederea deprinderii operațiilor aplicate. Cercetările din domeniul medicinei muncii trebuie să elucideze legitățile, formulate încă de *Secenov*, ale mișcărilor muncii și oboseli, să studieze formarea stereotipiei de mișcare automată care face mai economicoasă activitatea scoarței cerebrale. Ele sînt chemate să pună în evidență particularitățile fiziologice ale muncii inovatorilor, frunțașilor și ale celor care utilizează metode rapide, contribuind la valorificarea și extinderea acestora.

3. Mînuirea mașinilor cu turații rapide reclamă o încordare intensă a activităților nervoase, o mobilitate considerabilă a proceselor nervoase. Întrucît mobilitatea funcțională a sistemului nervos nu este constantă în tot cursul zilei de muncă, la organizarea științifică a muncii în sistem de bandă rulantă trebuie să se țină seamă de oscilațiile mobilității funcționale a scoarței, fapt care determină variațiile fiziologice ale capacității de muncă în cursul unei zile de muncă. Cercetările efectuate de *Zolina*, *Krapivoințeva* și colaboratorii au arătat că la începutul timpului de muncă, într-un interval de 15—30 minute, în care are loc fixarea stereotipiei dinamice, mișcărilor devin din ce în ce mai rapide, productivitatea crește, apoi survine o perioadă de timp mai mult sau mai puțin îndelungată de manifestare relativ crescută a capacității de muncă, urmată la rîndul ei de o scădere a acesteia. Accelerarea executării fazelor de muncă

În „înșisul” ce se observă spre sfîrșitul zilei de muncă, se explică prin ameliorarea stării psihice generale.

Medicina muncii este chemată să stabilească, pe baza unor cercetări ample, întreprinse în ramurile tipice ale producției modificările stării funcționale a muncitorului, și corespunzător acestora să se regleze ritmul bandei rulante în așa fel, ca în fiecare stare funcțională muncitorul să aibă o productivitate maximă și să dea produse de cea mai bună calitate, fără ca acest fapt să exercite nici cea mai mică acțiune nocivă asupra organismului.

4. Simplitatea relativă și ritmicitatea muncii la banda rulantă duc la automatizarea mișcărilor, ceea ce are un efect favorabil asupra sistemului nervos și ușurează în același timp efectuarea muncii (*G. Lehmann*). Aceasta implică de asemenea și pericolul monotoniei care poate cauza o oboseală prematură și somnolență. Baza acestui fenomen o constituie inhibiția ce se extinde în scoarța sub influența excitanților slabi și uniformi. Combaterea monotoniei la munca de bandă rulantă rămîne și de acum înainte o sarcină importantă a medicinei muncii.

5. Justa reglementare a muncii și a odihnei constituie o problemă fundamentală a medicinei muncii. Inșuși *I. P. Pavlov* a acordat o mare importanță acestei probleme, reținînd cu strictețe în viața lui particulară un ritm judicios de muncă și odihnă. Noile variații de muncă duc la oboseli fiziologice de tip nou, datorită cărora se produc stări inhibitive difuze, manifestate prin scăderea temperaturii, ridicarea frecvenței pulsului și somnolență.

În noile condiții ale producției socialiste, în producția modernă mecanizată și automatizată și în alte domenii de muncă specializată (stenografi, muncitori la mașini de calculat, la tablouri de comandă etc.) problema principală a regimului de muncă este aceea de a se stabili cum se poate menține activitatea sistemului nervos central timp mai îndelungat la un nivel înalt constant.

Aici cercetătorii din domeniul medicinei muncii sînt chemați să dea o justă orientare odihnei active, formulate tot de *Secenov*; și dezinhibiției anunțate de *I. P. Pavlov*.

6. În cursul muncii mecanizate și automatizate, datorită componentelor statice considerabile, în zona motorică a scoarței apare un focar de excitație, care prin inducție modifică focarele excitative și inhibitoare ale centrilor corticali și subcorticali, puțin provocî perturbări în executarea mișcărilor, în desfășurarea reflexelor care asigură activitatea normală a unor organe și sisteme de organe (*Veresciagin*). La studierea acțiunilor mecanizării și automatizării e bine să nu se piardă din vedere acest fapt, ci să se tindă la promovarea înlocuirii muncii statice cu muncă dinamică, iar acolo unde acest lucru nu este posibil, să se găsească un antidot împotriva efectelor nocive. Este cunoscut faptul că introducerea gimnasticii de întreprindere, în cazurile în care procesul de producție reclamă un efort static considerabil, are drept rezultat îmbunătățirea reactivității organismului și ameliorarea stării generale subiective. Prin inducția pozitivă exercitată asupra centrilor nervoși solicitați și oboșiți în cursul procesului de muncă, acest procedeu contribuie la creșterea capacității de muncă. În unitățile unde a fost deja introdusă gimnastica de întreprindere, muncitorii produc mai mult cu 20—40%, iar numărul îmbolnăvirilor a scăzut cu 10%.

7. Reorganizarea modernă a procesului de producție face necesară stabilirea normelor într-o măsură și mai mare pe baza criteriilor fiziologice, corespunzător stărilor fiziologice obișnuite ale organismului (tineri, bătrini, femei, gravide) în funcție de caracterul și profilul muncii. Tot aici se pune problema determinării tipurilor nervoase și stabilirea limitelor capacității de adaptare în diferite eforturi, inclusiv cele care sînt însoțite de o sollicitare specială a sistemului nervos.

8. Cu toate că au fost obținute realizări uriașe în domeniul ocrotirii sănătății muncitorilor, totuși nu s-a reușit încă să se înlăture complet, în anumite ramuri ale industriei, efectul nociv exercitat asupra muncitorilor de unele procese de muncă, de substanțe chimice, gaze dăunătoare etc.

O preocupare importantă a medicinei muncii este descoperirea precoce a tulburărilor funcționale cauzate de unele munci și punerea în evidență din timp a factorilor de

mediu nocivi, cu ajutorul metodelor biochimice, fiziologice și psihologice, într-o fază cînd modificările sînt numai funcționale și reversibile. În acest sens G. Frada spune următoarele: „În faza ei inițială boala este greu de descoperit, dar ușor de vindecat, iar în faza ei tardivă, e ușor de descoperit, dar greu de vindecat”.

9. În procesul producției omul constituie cea mai importantă forță de producție. În orînduirea socialistă păstrarea sănătății și capacității de muncă a populației este o problemă de interes obștesc și constituie năzuința cea mai importantă a organelor sanitare de stat. Stabilirea capacității de muncă, atît în cazul muncitorilor cu o stare de sănătate normală, cît și al celor cu invalidități de diferite grade, la fel ca și procesul de readaptare și reabilitare se vor baza într-o măsură și mai mare, pe criterii fiziologice.

10. O altă preocupare importantă a medicinei muncii este stabilirea unui regim alimentar rațional, implicit a regimurilor dietetice preventive, pentru dilențele categorii de muncitori.

Se lărgeste din ce în ce sfera de preocupări pentru studierea ramurilor hotărîtoare din agricultură (tractoristi, muncitori pe combaine, crescători de animale), cu atît mai mult cu cît introducerea procedurilor și substanțelor chimice în agricultura mecanizată de mare capacitate (îngrășăminte artificiale, substanțe insectofungicide) ridică noi probleme pentru medicina muncii.

Activitatea depusă în domeniul medicinei muncii nu va fi suficient de fructuoasă dacă în cursul cercetărilor ei nu va apela la ajutorul fizicienilor, chimiștilor, biochimicilor și psihologilor. Deosebit de importantă este antrenarea psihologilor în cercetările medicinei muncii, deoarece psihologia materialist-dialectică bazată pe concepția pavloviană, înseamnă un ajutor prețios pentru medicina muncii, prin faptul că pune în lumină importanța din ce în ce mai mare a aspectelor psihologice în procesul de acomodare la muncă, în condițiile producției moderne, mecanizate, automatizate. De asemenea o importanță foarte mare revine colaborării dintre medic și personalul tehnic conducător al întreprinderilor: inginerul-șef, responsabilul cu asigurările sociale și tehnicienii. Această colaborare va deveni fără îndoială mai eficientă și mai largă decît pînă acum. Experiențe efectuate au arătat că întreruperile survenite în uzine din cauza greutateilor de aprovizionare cu materii prime sau din alte motive, tulbură desfășurarea normală a stereotipiei dinamice, întrerupînd lanțul reflexelor condiționate. Aceste deficiențe, constituind un surplus de excitații, solicită în mare măsură activitatea sistemului nervos și favorizează în consecință apariția oboselii premature. Iată deci, un exemplu care ilustrează că colaborarea dintre medic, inginer și tehnicienii, în vederea asigurării normale a mersului muncii, contribuie la păstrarea sănătății și la ridicarea productivității muncii.

Omul fiind o parte constitutivă a naturii, viața lui este supusă acțiunii legilor biologice. Trebuie însă să accentuăm că o dată cu dezvoltarea societății, factorii sociali dobîndesc o importanță decisivă față de cei biologici, în ceea ce privește viața, sănătatea și capacitatea de muncă a omului. Tocmai de aceea baza cercetărilor noastre în domeniul medicinei muncii nu poate fi formată numai din datele obținute în urma efectuării experiențelor pe animale, sau în condiții experimentale artificiale, ci noi studiem omul în procesul continuu al muncii sale obișnuite, în strînsă unitate cu mediul.

Fundamentîndu-ne cercetările pe concepția fiziologiei pavlovienne vom putea să ne îndeplinim cu succes sarcinile de onoare și de mare răspundere ce ne revin în ceea ce privește studierea problemelor de medicină a muncii și aplicarea practică a legităților descoperite.

Astfel roadele muncii noastre vor servi într-o măsură din ce în ce mai mare, sănătatea poporului nostru muncitor, creșterea capacității lui de muncă și a forței sale biologice.

Sosit la redacție: 5 iulie 1961.

Bibliografia la autor.